ГОДИНА XXX. На Цетињу, у Суботу 11 августа 1901. БРОЈ 33.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 фор., на по године 2 фор.

За АУСТРО-УГАРСКУ БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год. 6 фор., на по год. 3 фор.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, или отправништвима поштна на коју драго пошту, а коме је наручиоце, г. *Перу Рамадановићу*, к. ц. агенту у Котор, Дописи се шаљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 2 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Њихова Краљевска Височанства Господар и Књагиња Милена, Књаз Данило и Књагиња Милица, и Њихова Височанства Књагињица Ксенија и Књаз Петар отпутовали су у Никшић са својом пратњом.

— Његово Височанство Књаз Мирко данас је стигао из иностранства, са пратњом, у којој је био г. М. Поповић адјутант Њ. Краљ. В. Господара.

— На 2 августа, као на дан рођења Њ. В. Краља Александра, измијењене су најсрдачније депеше између Њ. Кр. В. нашег Узвишеног Господара и Њ. В. Краља Александра. Том приликом Њ. Краљ. В. Господар управио је врло срдачну депешу запоиједнику IX. пука српске војске, који носи Његово име, и честитао му овај свечани дан.

— На дан рођења Њ. В. аустро-угарског Цара-Краља Франца Јосифа, 5 авг., било је богослужење у капели аустро-угарске легације, ком су присуствовали Њ. Кр В. Књаз Данило, г. војвода Гавро Вуковић наш министар иностраних дјела, са својим секретарима, и г. Андрија Радовић дворски маршал. Послије богослужења г. барон Макио, аустро-угарски министар резидент, са својом госпођом, примали су честитања, за које вријеме је наша војена музика свирала пред аустро-угарском легацијом. У вечер је у славу тога дана у нашем Двору био велики обед, на који су били позвани г барон Макио са госпођом и са свим особљем аустро-угарске легације, остали иностранн дипломати и наши великодостојници са госпођама. Њ. Краљ. В Господар преко обеда изговорио је сљедећу здравицу: „**Испуњен најдубљим признањем и најсмјернијим пријатељством према Његовом Величанству Цару Францу Јосифу, мом моћном сусједу, ја радосно очекивам дан Његовог рођења, да са задовољством поново изразим овом свечаном приликом сву моју оданост Његовој Узвишеној Особи и моје жеље за Његову срећу. Нека Бог да, да ми још за дуги ред година славимо овај знаменити дан Ја позивљем моје великодостојнике овдје присутне и моје добро симпатично дипломатско тијело да самном подигну чашу за драгоцјено здравље Његовог Величанства Цара и Краља. Живио Цар!**“ У то је засвирала војена музика аустријску химну, која је стојећки саслушана. Послије обеда господа су се задржала у најбољем расположењу до 10 ура.

— Г. војвода Гавро Вуковић, наш министар иностраних дјела, отпутовао је на кратки допуст, за које ће га вријеме заступати наш министар финанција, г. Матановић.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 10 августа

Поводом повратка грофа Валдерзеа из Китаја „Петроградске Вједомости“ пишу: „И тако граф Валдерзе повратио се у Њемачку и био је почашћен у Хамбургу пристојним дочеком, који у осталом није био особито свечан и величанствен. Грофу Валдерзеу као да нешто не иде за руком, јер смрт Царице Викторије, као што говоре, чинила је да Цар Вилхелм не присуствује томе дочеку. А ко зна, може бити и без овог тужног догађаја, штогод друго шћаше задржати Цара да не иде у Хамбург, гдје би требало да што рече, на знање urbi et orbi, своме интимном опуномоћенику на Далеком Истоку. Веома је могуће, да је Цар Вилхелм нашао, да је сасвим излишно и неудобно држати сада какву бесједу поводом *побједоносног* повратка свога фелдмаршала у отаџбину. И управо што се могло рећи *хероју* китајских егзекуција, што већ нијесу рекли, да чује сав свијет, китајски догађаји и њихове посљедице? Посљедице су чудноватe и трудно да служе на част већ с тога, што цио војни поход Валдерзеа, сав труд дипломације у Пекину и сви напори Јевропе, осташе узалудњи. Или се зар може сматрати практичким резултатом за Њемачку и за човјечанство, што је граф Валдерзе донио из Китаја *откриће*, да Китајци, као сви источњаци, уважавају само и *нада свим* силу? Ради тога није заслуживало толико труда, када ту стару истину одавна сви знаду из искуства ближег и трајнијег по односима Јевропе са државама Ближега Истока, и прије свега са Турском. Најпослије зар у самој ствари сами Источњаци уважавају само силу? Зар се и у Јевропи то исто не збива? Нама се чини, да није требало Валдерзеу тако дугог и трудног путовања ради лекција о оважавању само грубе материјалне силе, јер је на обалама Темзе и Шпрее он могао добити рјечите лекције, како први по цивилизацији народи отворено практикују у својој политици источњачко уважавање силе и то силе материјалне. Него ако је говорити о чему год новом за Јевропу, што је граф Валдерзе могао поцрпсти и донијети из Китаја у своју отаџбину, то је оно *откриће*, које је поразило свијет својом новином: да су Китајци и Китај проникнути — ко би могао и помислити? — сасвим јевропским схваћањем патриотизма и своје националне слободе и поноса, и да су у печелијској провинцији, а тако и с једне и с друге стране великог зида, своја родна земља, своје огњиште, обичаји, религија, језик и закони за урођенике небесне царевине иста светиња као и за нас Јевропјце, и да су ту светињу они кадри и готови бранити тако озбиљно, као и сви ми свом моћи свога четиристомилионога народа! У томе се састоји велико откриће, и одиста њему је обвезано човјечанство, а највише Њемачка, и сви ми Јевропјци морамо схватити његову цијену и значај за будућност, да се на Крајњем Истоку не сретемо са изненађењима, сличнима онима, које је морао искусити граф Валдерзе и његови другови у околини Пекина“.

Многи листови још не могу да правилно схвате и достојно оцијене акцију Италије на западном дијелу Балкана, и за то неће бити излишно, да наведемо, како се мисли у мјеродавним петроградским круговима о данашњој италијанској политици.

„Петроградске Вједомости“, поводом смрти Криспијеве, овако завршује уводни чланак од самог уредника Књаза Ухтомског: „Садашњи млади Краљ наоди се у знатно благопријатнијим приликама, него ли се наодио Краљ Умберто. Он је примио у своје руке Италију већ отријезњену од преваре тројног савеза и опамећену епохом самосталног политичког живота. Благодарећи томе сад се могу окупити око италијанског престола елементи зрелијег политичког програма, који боље одговара историјским предањима и животним интересима народа. Најпослије, сродничке везе, које сада спајају Краљевски Савојски Дом са Књажевском Црногорском Династијом, допринијеле су к природном зближењу и италијанског Двора и његових ближњих с Русијом и с Француском. Не прекидајући вериге, које прикивају Италију к тројном савезу, италијанска влада младога, ал преиспуњена најбољим намјерама Краља, већ је дала довољно доказа свога опредјељенога мирољубија и доброжељења односно Француске, уз несумњиву благонаклоност к јужном Словенству. У том правцу Италија показује и благоразумно расположење да подржава и развија најбоље односе и с Турском. Све то, скупа узето, при већ доказаном намјеравању италијанског Двора и дипломације држати се на Средоземном Мору политике мира и пријатељства ка свим сусједима, обећава италијанском народу оно благостање и културно развиће, које је он одавна заслужио својим богатим превратима и несрећама, историјским животом. Са стране Русије мирно развиће Италије ће вазда сријетати искрену љубав ип ријатељску узајамност“.

Значајно је што у овоме часу пише и цариградски „Тарик“ под насловом „Турска и Италија“ „Краљ Виктор Емануил, — пише тај полузванични лист — који је био у Цариград још као Насљедник, имао је прилике да се увјерио искреном расположењу Султана према италијанској Краљевској Породици, о готовости и моћи турске војске и флоте, а такођер о истовјетности интереса Турске и Италије у питањима, која имају опште јевропски карактер. У виду тога, Султан је повјерио поправку и градњу многих турских ратних бродова ђеновешком арсеналу, који је сјајно оправдао то повјерење судећи по неким већ стиглим бродовима у Цариград. Изванредно посланство, које иде у Рим, — са зетом Султановим Феридом-Дамат-пашом и генерал-адјутантом Назир-пашом — има мисију да уручи Краљу својеручно писмо Султаново и да му преда три чистокрвна аранска коња из султанске коњушнице, у знак благоволења и постојане пажње Султана према своме младоме пријатељу.“

Посјета руског црноморског бродовља по црноморским обалама Румуњске и Бугарске, иза тек минувше посјете Великог Књаза Александра Михајиловића по тим истим обалама, учинила је такав утисак у политичком свијету, да извјесни листови, који су због прве посјете пријетили, сада се мудро уздржавају, тјешећи се, као да бугарски Књаз није хтио учествовати при дочеку руског адмирала у Варни, за то што је претходила посјета руских официра на румуњском Краљевском Двору. Међутим, Књаз Фердинанд, наодећи се у иностранству, управио је из Сант-Антела руском адмиралу у Варни сљедећи телеграм: „Честитам вашем превасходству срећни долазак у бугарске воде и у вашој особи поздрављам све мрнаре храбре црноморске ваше ескадре. Жалим што не могу лично, као што вам је то било раније познато, вас видјети у вашу ескадру. Али моја влада и мој народ дочекаће радо храбре мрнаре братскога нам рускога народа. Мислено се ја налазим међу вама и од душе желим успјеха храброме и славноме рускоме бродовљу.“

Орган министра иностраних дјела „Булгарија“ поздрављајући долазак руске флоте у Варну, између осталога вели: „Посјета Великога Књаза утврдила је осјећаје благодарног бугарскога народа према руском царском Дому и према руском народу; а посјета руске црноморске ескадре утврдиће непрекидне везе, које вежу двије братске војске: војску велике непобједиме Русије с војском мале ал енергично Бугарске. *У посљедицама ових двају догађаја ми ћемо видјети њихов велик значај.*“

Орган министра предсједника Каравелова „Пријепорец.“ одговарајући злонамјерним гласовима, које шири средњоевропска штампа, поводом доласка руског бродовља у Бугарску, између осталога вели: „Не подлежи сумњи, да ће посјета руске флоте по бугарским лукама изазвати буру у штампи оних држава, које, под изговором независности Књажевине, теже да претворе Бугарску у ситан новац за своје интересе. Ми имамо основе падати се, да ће се такви руководитељи јавног мњења брзо убједити у излишност свога посредништва између држава, које су саме, без посредовања и туђе помоћи, у стању да лако измире своје интересе и да управе своје тежње путом ка чврстом и узајамном корисном пријатељству. Узнемирење неких средњоевропских листова због некакве уображене опасности за Књажевину није ништа друго него јевропска аларма, изазвана страхом, да неће остати мјеста за посреднике. Црно море и ако није руско језеро, ал сада по њему пловидба не зависи од егоизма држава њему сасвим туђих. Одавна и без повратка прошла су она времена — бар што се тиче обала Црног мора — кад су дипломатски конгреси установавали ко, колико и каквих бродова може држати у својим водама и гдје ко може подизати своје арсенале и тврђаве. Посјета руске црноморске флоте по лукама оних држава, које су на Црном мору, биће лекција оним, који, под изговором далеко видеће дипломације, троше материјалне силе својих држава, да положе вјештачке преграде природним потребама. Сада руска црноморска флота слободно плови по Црном мору, на обалама којег њу чекају не непријатељи или супарници него *братска добродошлица. До јучер подјармљени народ* радосно шири своје руке, да загрли своје ослободиоце Ми ћемо рећи свету истину, ако надоставимо, да је стварањем слободних приморских држава Русија учинила много више за сло-

бодну пловидбу по Црном мору, него ли егоистичке преграде њених противника.“

Овакав одлучни говор министеријалних бугарских листова најбоље сведочи, да се данашња бугарска влада, коју састављају једномишљеници најбољих бугарских вођа, Каравелова и Цанкова, осјећа на чврстом земљишту, то јест, да је уз њу бугарски народ, и да су гласови о раздору између каравелиста и цанковиста само ріа desideria обманутих посредника. А ово руско посјећавање Румуњске као Бугарске најбоље говори колико има истине у оном сматрању Румуњске као предстраже средњоевропских држава против Русије. Ма какве *вјештачке преграде* — да употребимо израз бугарског листа — узалуд се подижу против *природних потреба*.

† АЋИМ ЧУМИЋ.

Концем јула преминуо је један од најплеменитијих и највећих људи, који су се појављивали на политичком пољу у Србији и радили о њеном напретку у другој половини прошлога вијека. За живота му се име није разносило преко граница Србије, осим што су ученици велике школе љубављу истицали изнад свих својих професора име *Аћима Чумића*. Али на гробу његовом народна савјест је проговорила како није одавна о ниједном сину подунавске српске државе. „Природа га је обдарила била обилном руком свим оним даровима, који обиљежавају велике предводнике маса народних на судбоносним прекретима њиховог историјског развоја. Таленат који граничи са генијалношћу; карактер, који би вазда и свугдје, својом чврстином и својом несебичношћу, могао послужити као узор; дубок и сигуран поглед на људе и прилике својега времена и своје средине; ријеч, која заноси својом топлином и осваја својом неодољивом логиком и разложношћу; а уз то све још и пространо правничко и политичко образовање и неуморна активност, и најсимпатичнија предусретљивост у опхођењу друштвеном, и готовост да сваком пријатељу, познанику, Србину, човјеку уопште, помогне у невољи свим својим силама — такав је то огроман политички капитал, који је Чумић донио собом, када је прије тридесет и неколико година ступио на јавну позорницу наше отаџбине. Али поврх свих тих особина, којима је Чумић оружан био, кад се јавио пред народ свој, позивајући га на посао и борбу за народне српске идеале и за политички преображај отаџбине у духу правде и слободе, свијетлила је безграничка, ненадмашна света, апостолска љубав, којом је он запојен био према ближњему својем и према општем народном добру, љубав која ствара убјеђења, што се не повијају ни под каквим притиском и што се не плаше ни од каквих жртава, љубав, која оживотворава начела и идеје, која једина крчи путе и добива побједе и тековине што пркосе вјековима.“ Тако је говорио над његовим одром др Миловановић, министар народне привреде у саборној цркви биоградској пред свим званичним свијетом и пред свом интелигенцијом биоградском, која је била похитала да ода посљедњу пошту великоме своме учитељу у свему што је добро и племенито.

Као професор у великој школи у толикој мјери је заносио великошколску омладину својим мислима и назорима, да је често — веле „Вечерње Новости“ — „наступала опасност по уваженог професора Чумића, који се истина није обзирао на опасности, није зазирао страхом, већ је стално и досљедно развијао своје слободоумне идеје међу слушаоцима својим.“

Под првим намјесништвом био је изабран за предсједника општине биоградске, али је био оборен и с тог положаја, те се лаћа адвокатуре, не пристајући општити са млађим и поштенијим људма свога доба. У то доба саставио је са својим млађим пријатељима напредну странку, и г. 1873 постао је министром унутрашњих дјела у кабинету Мариновићевом, који је био дочекан са толиким повјерењем народним: а сљедеће године постао је министром предсједником.

Почетком г. 1875 постаје чланом касационог суда, и г. 1878 из сједнице тог највишег суда жандармарија га је одвела у притвор. „Заповијест је гласила: стражарно га одма спровести у Тополу, да му се суди за велеиздају, као духовном инспиратору тополске афере! Збиља, ред је — веле „Вечерње Новости“ — да се данас над отвореном раком, која прима Чумићево мртво тијело, упитамо: дали је тако племенита душа, тако узвишени ум, могао доћи на ту грешну мисао, да буде велеиздајник?... Не, и по стоти пут: не! То је немогућно, али — политика је захтјевала, да њега нестане с лица земље, и кривица му је створена. Пресуда пријеког суда гласила је: на смрт! али је цијела Србија била устала, да сачува главу Чумићеву и кнез Милан му је опростио његов живот, те је нова пресуда гласила: на десет година! Двије пуне године издржао је Чумић у пожаревачком казамату и 1880, по доласку на управу земљску кабинета М. Пироћанца, ослобођен је казне, и он се повукао у миран живот, скоро онакав, какав је и у заточењу имао.“

Исти лист за тим истиче Чумићев рад на Коларчевој задужбини, и његов рад на уједињењу народном, „који заслужује, да буде увршћен у ред радова оних радника, који су и на ослобођењу Србије радили.“

Слушајући ове ријечи његових саотачаственика на његовом гробу, цијело Српство жалиће, што су прилике тако потискале Аћима Чумића са поља јавног рада; али његове врлине, његови примјери нијесу никад преставали радити на омладину, нити ће преставати, и за то ће се потомство његовом гробу клањати.

Мир пепелу његовоме, а племенитој души његовој рајско насеље!

Књижевност, умјетност и просвјета.

(**Братски позив и молба.**) „Цариградски Гласник“ доноси:

Нема брата Србина који није чуо за великољепне Високе Дечане, једну од најљепших и најскупоцјенијих православних богомоља у нашој отаџбини. Па и далеко ван ње у свему Православљу познати су и чувени Високи Дечани. Још је већу славу стекла ова ријетка задужбина са моштију Св. Стевана Дечанског и других светиња, које се у њој чувају и са великих духовних услуга, што их је раније многољудно, побожно и родољубиво братство са школом ове свете обитељи чинило нашем народу. Куда није неуморни дечански монах доспијевао, носећи благослов и молитву, и откуда није народ хитао на поклоњење светоме Стевану! Метоси манастирски у Пећи, Призрену, Скопљу, Тетову, Велесу, Новом Пазару, Гњилану, Нишу, Лесковцу, Врањи, Софији, Сарајеву и другим већим и мањим мјестима били су чврсте кончe, које су везивале побожни народ за ову историјску светињу. Али у току времена, благодарећи разним околностима, метоси опустеше, а, што је још жалосније — прорриједило се и братство дечанско; нестаде у њему оних старих калуђера, који су живјели искључиво за свети позив свој и радили само за добро свете обитељи своје. Посљедица овога било је то да и народ поче мање да одлази у манастир и прилаже своју лепту за одржање и напредовање његово. Од оних монаха, што их је било у манастиру већина је била живјела само за се и за своје ћемере. Док су код неких од њих били ћемери пуни, дотле се манастир за вријеме њихове управе морао задуживат по скуп интерес. Упропашћивање манастира Високих Дечана дошло је до врхунца за вријеме управе злогласног архимандрита Јанићија. Дугови манастирски код појединаца порасли су под њим скоро на 300 000 гроша, браство је као с неким накленим планом свео од девет на једног јеромонаха, самовласно је продао најбоља имања, која су хранила манастир, одбио православне богомоље, пореметио слогу и уништио онај пијетет, који су вјековима према манастиру гајили чак и сусједни Арнаути.

Послије свега тога завладала је пустош у манастиру. Оно, што се у тешким приликама очувало, данас је на прагу пропасти. Ако се брзим и обилатим прилозима не притече манастиру у помоћ, онда ће се он потпуно уништити. Повјериоци ће одузети и оно имања што је остало још, а ко зна шта може гњев њихов да учини и од саме цркве, ако имање не засегне за суму дуговања!

Његово Високопреосвештенство, Митрополит наш господин Никифор предузео је шта треба, да се умножи братство у Дечанима. Учињен је већ и крај новим задужењима и у будуће се не ће моћи никакве злоупотребе да чине у манастиру, али за одужење досадашњих дугова и откуп продатог имања он лично нема начина, а слабе су и руке хришћана из непосредне околине манастирске Међутим, сваки у погледу одужења изгубљени дан скуп је и ненакнадим, јер наш народ лијепо каже, да и гора и вода стане, али да интерес не стоји, него расте. Он не зна за празник и за хрђаво вријеме, него иде напријед и гомила се. Какво је, пак, ужасно гомилање дуга дечанског оцјениће сваки лако, кад му се само каже, да мањи број сенета (облигација) дуговања гласи на 12%, а већина на 15% и 18%.

Из оваквог очајног материјалног стања није могућно избавити Високе Дечане без општег учешћа, без помоћи свију православних Срба од свуда, па и осталих народности у пространој владавини нашег свијетлог Султана, Његовог Величанства Абдул Хамид Хана. У тој цијељи изабран је по наредби и под покровитељством Његовог Високопреосвештенства, господина митрополита Никифора, потписани Одбор, који је узео на се старање, да се обрати браћи на све стране, и да их умоли, да сви по могућству, колико милују и колико им је Бог дао приложе за одужење и обезбјеђење светих Дечана.

Приступивши у име Божје овом светом и великом послу, Одбор овим моли оне, којима је Бог дао и срећа их послужила, те се рачунају у имућне људе, да одвоје што год од своје праве тековине и пошљу на горњи циљ; моли и оне, који спадају у људе средњег стања, да учине и они прилог по усрђу свом, па и сроти се моле да не заборавe ову светињу. Помозимо сви колико ко може, да се свети Дечани спасу од неминовне пропасти, да опет пропијева у њима стара слава и да продуже хваљење Бога за здравље и срећу својих ктитора.

Уједно молимо сваког брата Србина и хришћане, све добре и племените људе, да се не ограниче на свој лични прилог, него да пораде код својих пријатеља и познаника, да се и они према свом стању одазову овој неодољивом нуждом изазваној молби. Најкорисније би било, да овакви родољубиви и побожни људи, којих дао Бог има свуда и у свима слојевима друштва и који обично крећу све оно што је добро и племенито, да такви, велимо, болећиви људи, образују одборе за прикупљање и одашиљање ове милостиње.

Све прилоге треба слати „Одбору за одужење манастира Високих Дечана“ при митрополији призренској (Prisrend Turquie) непосредно или преко господина Митрополита Никифора, ако је коме удесније. Одбор ће их с највећом захвалношћу примати и одмах чим се накупи онолико, колико је довољно да се измири који повјерилац (има их свега петнајест) исплаћиваће један по један дуг. Кад заврши свој посао, Одбор ће изнијети у виду штампаме споменице јаван рачун, у који ће ући сви прилози од најмањег до највећег као и то: коме је, кад и колико одужено. Ово ће управо бити списак свију болећивих и родољубивих душа, које нијесу остале равнодушне према вапају невољом обузете светиње. Имена њихова равнаће се имену првих ктитора ове прекрасне задужбине, јер се слободно може рећи, да ће они тиме, што ће ишчупати онај гоглов колац, који је, тако рећи, већ пободен на уласку у мраморне зидине овог монумента, поново подићи свете Високе Дечане.

Не губимо вријеме, јер је не сваки дан, него, сваки час и минут скуп. Пора-

ЛИСТАК.

СА МОРСКЕ СТАЗЕ.

— Л. По-ћ. —

Да бих стресао са себе собну прашину, те се боље спремио „за нове подвиге“, одмах чим добијем мало распуста, одем, кад не могу даље, ту до Српске Боке, а одатле у наше Приморје, гдје проведем скоро читав мјесец дана. За то вријеме, разумије се, најглавнија ми је дужност била, да, што 'но реку, „осолим“ своју сиромашну „чаприцу“, а за ту сврху одабрао сам Улциња, који се праведно слави својом љепотом и изванредним купатилом. И заиста та је тврдња основана, особито што се тиче пошљедњег: природа ништа није могла љепше за тај посао удесити на цијелој морској обали од поноситог престоног Цариграда, па све уздуж мора до њежне Ниће. Око великог амфитеатра, садашњег Улињског пристаништа, које је ивицом копна дугачко до 1000 метара, растурене су по брду, горе-доље, без икаквог поредка пољепше куће чиновничког представништва и приватних лица, православних и мухамеданаца. Су два краја од мора пристаниште на широко затварају са сјеверне стране стародавне градске зидине, које и онакве какве су чудно импонују с морске пучине, а с јужне пак стране залив ограђује копнени језичак „Ратислава,“ са нешто кућа и лијепим виноградом поврх њега. Што се тиче самог купатила, слободно се може рећи, да је на њ вјештакиња природа свој посао свршила, те се сад једнако очекује умјетна човјечија рука, да доврши оно, што је човјеку потребно, а природи сувишно. Водено дно тога залива покривено је неким ситним морским пијеском, по којему, кад се купаш, тако се слободно крећеш и у отвореном мору, као да корачаш по најмекшем персијском ћилиму, а дубина воде толика је, да и онај који не зна пливати, слободно може за сто корачаја да се удаљи од морске обале, а вода да му је само до изнад господских гњатова, или јуначких прсију. Ко пак зна пливати, томе је морска пучина широко поље за потрку. Особито се пријатно купати кад се море, ушљед и незнатне југовине, усталаса и почне ломити о плитки пјесковити залив, правећи на њему дугачке и повисоке валове, у којима се на једном изгубиш, па опет искрснеш и тако све, док ти се најзад не досади и та одвећ пријатна игра. Но ипак се мора признати, да много важности и љепоте придају Улињскоме купатилу, тако звана *сува купања* у пијеску. Зими, кад море набуја и почне да избаца своје огромне таласе грјешном човјечанству на копно, собом дојури и набаца силан ситан пијесак, који доцније, особито љети, кад је вода мања и мирнија, остане изван, поред морске ивице, на неколико десетака корачаја. Сад, под утицајем љетње сунчане лампе, тај се пијесак тако угрије, да кад на ђ' наступиш босом ногом, па ма то било и послије купања, учини ти се, као да си на живу жеравицу стао, те и ако нећеш приморан си, да брзим маршом прођуриш преко њега у своју кабиницу, која није баш обавезна за оне, који се тамо купају. Има их, рецимо, који су тако дебелих табана, да и ту жегу сносе; али иколико „господски“ поплати, не могу издржати толику врућину. У том пијеску, како кажу бољи и паметнији, има доста остатака разних минерала, особито сумпора*), који се осјети и простим мирисом. Због те изванредне топлоте и минералних примјеса, тај пијесак сматрају врло љековитим, те се у њему закопају многи болесници, особито они, који болују од костобоље. Тек што се сунце родило, само је ли цибро небо, видиш на томе пијеску до тридесторо улињске дјечице, гдје копају „гробове“ болесницима. До једанајест сати прије подне тај се пијесак јако угрије, те се тада, са разних страна вароши, почну намаљати немоћници, међу којима се по неки једва креће, јер му је та пакосна болест готово сасвим ноге одузела. Кад дођу на лице мјеста, неки се предходно окупају у воду, а неки одма легну у ископано пјешчано корито, па га дјеца свуда са стране тако затрпају, да се он на једном нађе под дебелим слојем врућег пијеска, из којег му се само глава, као корњачи испод свога оклопа промаља. Кад се тако попрећу, онда ти је већ трудно познати знатна и незнатна, богата и сиромаха, — ако нећеш знатније да распознајеш по свиленим сунцобранима изнад главе, а сиромашније по дебелој сукненој гуњини, коју је по неки од пацијената као какву чаприну изнад главе разапео, па се још жешће пече у оном живом огњу. Правило је, кажу, да се у почетку остане у пијеску не више од 10 минута, а доцније све више и више, док не дође да може издржати близу ½ сата. По неки, који су иначе слабуњави и малокрвни, често пану у несвијест, тако да таквог час прије испрећу, па га међу собом ни жива ни мртва кући одведу. Кад болесник из пијеска устане, видиш како се око његова тијела, ушљед силног зноја, накупио палац дебљине оног ситног мекиша, који одпадне тек онда, кад се неком острицом саструже или добро осуши, те тада као жив са човјека сам побјеже. Шта више и у мјесту гдје је болесниково тијело почивало, остану неке мокре пјешчане громуљице, што свједочи о силном зноју, који је из болесника исцурио. Чим се на брзу руку, док још није успио да поштено стресе пијесак са себе, обуче одма, на врат на нос, јури кући, гдје пролежи покривен пола сата, устане, промијени са себе још мокро бијело рубље, па онда иде да баци што под брке, ако се је у кући придесило. Такве, да их назовемо *суве бање*, врло многим добро чине, тако да су до сад многи одатле пјешке на опанке пошли преко Сутормана својим кућама, који се прије тога нијесу могли ногу држати. —

А сад још двије о Улињу и његовом становништву.

Иза високог града диже се још високије брдо Метеризи, уз које су, махом у новије доба, саградили малене кућице сиромашни црногорски досељеници, а од средине пак пристаништа диже се још дуже брдо Пењеш, које је узалудно доста засађено сад злородном лозом, а има и другог већег и поситнијег воћа и дрвећа, које само ниче и обиче. Између та два брда, Метериза и Пењеша, отегла се подужа међугорица, која са пристана води кривудавом улицом у варош и пространо улињско поље, као и у друге махале, које по лијевој страни тога правца остају. Ту, у томе кланцу, с обије стране пута, начичкане су без икаква реда куће старих улињанамухамеданаца, а од половине исте међугорице, ближе пољу, сто ти цијела два реда малених дрвених дућанчића, у којима, с малим изузетком католика и православних, све сами мухамеданци воде поситнију трговину најслабијег калибра, као: разне шарене памучне материје, крчаге (котробе) за воду и друге омање послуге; даље: разне ћенаре, жито, бакрене судове, самарице, ковачке израде и др. Ако овдје прибројим онај десетак кафанчиница, које дају 200 грквијех а 100 слаткијех за само један фиорин, па још и оне „трговачке фирме,“

*) На јужној страни „Ратиславе,“ у једном морском вапећку, има мјеста, на којима се доста силно осјећа сумпорни задах. Ту се понеки одвећ радо купају, јер сматрају да је то мјесто одвећ љековито. Шта више, неко ми рече, да су улињске младе буле завјетне, да се једном годишње ту окупају. —

димо својски да се Дечани избаве, а молитве његовог браства и свију побожних Срба за приложнике допринијеће, да им Бог стострукo надокнади оно, што су Његовом храму и имену приложили.

Помозимо се па ће нам и Бог помоћи!

(Долазе потписи чланова одбора за одужење и откуп манастирског имања.)

(Извјештај о раду српског акад. књиж. друш. „Србадије“ у Грацу за год. 1900/1901.) Двадесет седми је ово годишњи извјештај о раду „Србадије.“ И у овој, двадесет седмој години србадијиног живота, искупише се млади синови народа српског око ње, те да један другог упуте како се треба спремати за доцнији живот те бити и себи и својој околини — своме народу — од што веће користи. Колико је год било могућно чланови су „Србадије“ пратили сваки покрет у нашем народу како на пољу књижевном, тако и на економском и културном. Друштво је увијек гледало, да одржи углед једног академског друштва, а нарочито да испуни задатак, који има да врши овде, далеко од своје отаџбине.

Са радошћу је поздравило друштво сваки срећан и знаменит догађај у нашем народу, а са великим болом у души оплакаше чланови „Србадије“ тешке ране и губитке народа свог. Вјечан помен одадоше врсним синовима народа српског, који у току ове године преминуше: Њ. В. Краљу Милану Бошковићу, Жив Милосављевићу, Др Ил. Огњановићу-Абуказему, Јов. Сундечићу, Дум Иви Стојановићу и Свет. Милетићу.

На погребу Милетићеву заступао је друштво његов предсједник. Тако исто одадоше вјечан помен и својим друговима а бившим члановима „Србадије“ пок. Др. Ж. Ивачковићу и Дим. Секулићу, правнику.

Као сваке тако и ове године „Србадија“ је прославила дан првог српског просветитеља св. Саве, достојним начином српског народа и његове омладине. Тога дана друштво је одржало свечану сједницу на којој је члан М. Мартић, правник, држао свечани говор у славу великог Србина Дум. Иве Стојановића. На шестој редовној сједници прочитао је свој рад „О привидној смрти“ члан Сима Петровић медицинар.

Ове године имала је „Србадија“ 19 одборских сједница, 7 редовних друштвених сједница и 2 редовне и 1 ванредну скупштину. На свима тима састанцима рађено је како би се друштво што боље усавршило и пружило својим члановима што више користи.

У братској свези стојала је „Србадија“ са овим друштвима: „Српским Гимнастичким Друштвом у Грацу“ „Зором,“ „Српским техн. Друштвом“, „Друштвом за потпомагање сиромашних Срба“, „Српском акад. Задругом“, све у Бечу, „Побратимством“ у Београду, „Друштвом за потпомагање сиромашних Срба“ у Загребу, „Шумадијом“ у Прагу, „Колом младих Срба“ у Пешти, „Србадијом“ у Минхену, „Српским акад. Друштвом“ у Гану и богословским друштвом „Слога“ у Карловцима, даље су ова друштва с којима је „Србадија“ стојала у вези: „Triglav,“ „Sv. Ćiril in Metod“, „Ognisko“, „Русъ“ и „Carmen Sylva“ све у Грацу.

Друштво врши пријатну дужност, што му се указује прилика, да и јавно заблагодари свима уредништвима, која су из љубави према српској омладини слали своје листове или бесплатно или у њеку олакшицу.

Друштво је примало ове листове и часописе: „Босанска Вила,“ „Бранич,“ „Бранково Коло,“ „Весник Српске Цркве,“ „Врач Погађач,“ „Гласник Земаљског Музеја,“ „Женски Свет,“ „Зора,“ „Звезда,“ „Карацић,“ „Књижевни Лист,“ „Луча,“ „Коло,“ „Летопис Матице Српске,“ „Матерински Лист,“ „Нова Искра,“ „Полицијски Гласник,“ „Привредник,“ „Просвета,“ „Просветни Гласник,“ „Српски Архив,“ „Српски Књижевни Гласник,“ „Српски Сион,“ „Школски Вјесник,“ „Наша Прошлост,“ „Узданица,“ „Браник,“ „Братимство,“ „Будућност,“ „Вечерњи Лист,“ „Глас Српства,“ „Глас Црногорца,“ „Дневник,“ „Dubrovnik,“ „Željeznica,“ „Законитост,“ „Застава,“ „Narodne Novine,“ „Народни Лист,“ „Наше Новине“ „Новое Время,“ „Pravi Dalmatinac,“ „Politik,“ „Садашњост,“ „Сарајевски Лист,“ „Свѣтъ“ „Србин“ (Београд.), „Србин“ (Госпић), „Србобран,“ „Српске Новине,“ „Српски Вјесник,“ „Трговински Гласник.“

Да би се видјело и унутрашње стање „Србадије“ износимо да је друштвена књижница имала 960 комада књига са 2000 свезака. Расхода је било 1263·92 к., а прихода 1919·47 к.

Свечана сједница о св. Сави донијела је друштву лијепе користи. Друштво се дичи и поноси што може да јави да га се ове године сјетише и краљевским прилогом помогоше Њихова Величанства Краљ Александар I и Краљица Драга. Добротвори и стари пријатељи друштвени г.г. Љубомир Крсмановић и Петар Николић доказаше опет своју љубав знатним прилозима, а г. Николић је поклонио и слику „Рањен Црногорац.“ Осим тога још многи људи из свију крајева Српства сјетише се друштва и помогоше га, на чему се најсрдачнија захвалност изјављује.

За докторе медицине промовираше се ови чланови „Србадије“: Атанасије Пуљо, Балдо Богојевић, Душан Шпирта, Крста Драгомировић, Милош Стефановић, Милутин Јанковић, Милутин Поп-Јовановић, Милутин Павковић и Тодор Николић.

Колико је „Србадији“ жао за њеним врсним члановима, толико јој је мило што је у народ отишла група младих и енергичних Срба. „Србадија“ им жели што више добрих страна у животу, те да би могли свом народу да буду од користи.

Извјештај овај прочитан је и примљен на завршеној скупштини „Србадије“ држаној 18 (31) јула 1901 године.

(Задужбина Саве Текелије.) „Браник“ пише: Велики народни добротвор Сава Текелија осим своје стипендијалне закладе за васпитање сиромашних српских ђака, који се уче на вишим школама у Будимпешти, утемељио је још за свога живота и стипендијалну закладу, коју је предао на руковање српском митрополиту, а сада овом закладом управља саборски одбор, као управа срп. народних црквених фондова и заклада. Својим основним писмом наредио је, да се из годишњих доходака ове закладе имају издавати стипендије само синовима граничарских официра српске народности, који се посвете војничким наукама, и то само дотле, док ова његова стипендијална заклада не достигне висину од 2 200.000 Круна, а потом, да се годишњи дохотци имају употребити овако: Једна трећина на стипендије за војничко изображење; једна трећина на дотацију српско-православног епископа арадског и једна трећина на издржавање срп. православног богословског семинара у Араду.

Свршетком године 1900. нарасла је ова стипендијална заклада на 2.275.984 Круне 58 потура; а пошто је услед дпобе Срба и Романа у години 1874. варош Арад, родно мјесто Саве Текелије, потпала под јурисдикцију романске православне митрополије, и пошто је касније краљевским манифестом и бивша војена крајина укинута, то је српски патријарх Георгије Бранковић у образложеној представци поднио предлог кр. уг. министарству, да се годишњи дохотци из ове стипендијалне закладе пок. Саве Текелије имају у будуће овако употребити: Једна трећина на стипендије за војничко изображење српских младића без обзира на јаван положај њихових родитеља; једна трећина за издржавање срп. православног богословског семинара у Карловцима, а једна трећина, да се на свих шест српско-православних епископа подједнако раздијели.

Напротив српска православна црквена општина арадска покренула је прошле године акцију, и тражила, да се сходно наређењу завјештачеву из доходака ове закладе подигне српско-православни богословски семинар у Араду, и да се дотација, намијењена српском православном епископу арадском, пренесе на српског православног епископа темишварског, док се не успостави епископија арадска, која је прије дпобе Срба и Романа постојала.

Као што нам из Будимпеште јављају, кр. уг. министарство узело је у расправу и претрес обје ове представке и у начелу је усвојило предлог српског патријарха, али до коначног мериторног ријешења није могло доћи, јер је наступио спор између ц. и кр. заједничког ратног министра и кр. уг. министра домобранства. Први, на основу завјештајног писма пок. Саве Текелије захтијева, да се питомци ове стипендијалне закладе имају васпитати у оним војничким академијама, које стоје под његовом управом, а други на основу уг. државног права тражи, да се будући Текелијини питомци имају васпитати у домобранској Лудовика-академији. Док се овај спор између ова два министра на чисто не изведе, неће моћи ова огромна српска заклада у живот ступити, те се с тога и богословски семинар у Карловцима неће идуће школске године отворити моћи.

(Нове књиге.) Примили смо сљедеће нове књиге:

Црнојевићи и Црна Гора (1479-1528). Историјска расправа Јов. Н. Томића. (Из LVIII. LX и LXII Гласа Српске Крал. Академије.) Београд, 1901.

Ми смо доста пажљиво проучили први дио ове *историјске расправе*, то јест посљедње године владавине Ивана Црнојевића, и о том дијелу објелоданили смо наш суд још прошле године у овоме листу, из ког смо ту нашу радњу прештампали у засебну књижицу, те је разаслали њеким члановима Српске Академије, као и њеким српским књижевним листовима.

У тој нашој радњи између осталога ми смо на дјелу ухватили г. Томића, гдје против независности Ивана Црнојевића *невјерно цитира* Малимпјера, *изостављајући све оне ријечи*, којима овај савремени писац и саратник Ивана Црнојевића обиљежава овог посљедњег представника српских владалаца као независног господара; друго, гдје *подмеће једној одлуци Прегада, што у латинском изворнику те одлуке нема*, а што је опет на штету независности Ивана Црнојевића.

Ово су факта, која дају јасно опредјељен колорит читавој овој *историјској расправи*, и која нас ослобођавају од даљег читања те расправе о Ивановим синовима; а држимо да ће и остали Срби, који осјећају одвратност прама фалсификатима у историји нашој и тако још мутној и не расвијетљеној документима, поклонити толико пажње таквој расправи, колико она заслужује. Само је жалити што је такву расправу могла примити и у свом органу објелоданити Српска Краљевска Академија, јер је сматрамо главним српским заједничким научним огњиштем.

Само се нијесмо могли уздржати да не прочитамо једну примједбу у наставку ове *историјске расправе* Томићеве и то о штампарији Црнојевића. У тој примједби г. Томић вели, да та штампарија *није ни прва српска ни прва словенско-ћиријска*, јер да је у марту 1493 довршено штампање ћирилског часловца у Терезанисовој штампарији у Млецима, и пошто се у размаку од неколико мјесеца те исте године појављује у Црној Гори штампарија, — г. Томић „мисли, да је Торизанисова штампарија пренесена из Млетака у Црну Гору, гдје се јавља као Црнојевићева.“ Прије свега, као што сам Томић жали, тај „ћирилски часловац“ већ не постоји, него само опис те књиге, који овако почиње: „Breviarium croaticum (impressum litt. Cyrill.)“ и т. д. и то у неком библиографском списку од неког Хајна, штампаном у Штутгарту г. 1824. Г. Томићу није се породила ни најмања сумња: да ли је тај *Хајн* у Штутгарту г. 1824 знао разликовати ћирилицу од глагољице... Што више, г. Томић заборављајући, да је то био Breviarus католички, који се веома разликује од православног часловца он пише одријечи до ријечи: „Из досадањег излагања види се, да је Ђурађ у другој половини г. 1493 поправио своје неко вријеме поремећене односе с млетачком републиком. Али како се он преко својих људи, рођака, пријатеља и повјереника, као и самих Млечића, обавјештавао о новостима, и штампање прве српске књиге и Млецима извјесно му је било познато. *Шта више он је могао имати удјела*, ако не у самом подузећу а оно у *растурању тих штампаних књига*, јер је у то вријеме Црна Гора у првом реду имала послужити као *трг за њихову продају* у даље српске крајеве. *Успјех пак са првом штампаном књигом могао је побудити Ђурђа*, кад није имао *пречих* државних послова, а био је ограничен у спољашњем раду, *да сам продужи штампање* црквених књига и тим створи себи задужбину...“ Дакле је Ђурађ Црнојевић растурао католички Бревијаријум, „ту прву српску књигу,“ из Торизанисове штампарије, и како је Црна Гора у првом реду имала послужити као трг за распродају тих књига у даље српске крајеве, успјех те распродаје побудио је Ђурђа, иначе, овај растуривач Торизанисових издања полакомио се на добит млетачког штампара, и неимајући пречих државних посала, купио штампарију у Торизаниса, и сам наставио штампање црквених књига.... него је штета, што г. Томић није проучио питање: да ли је тај Торизанис био предузимач сасвим ограничен, кад је из својих руку пустио такво средство за шпекуцију, или је Ђурађ варао Торизаниса и од њега крио онај успјех у распродаји његових књига!.... Ако ово не ријешено питање не шкоди г. Томићу, одиста ће га Српска Краљевска Академија, због овог његовог проналаска, примити у збор својих бесмртника!

Него штета што се г. Томић унапријед изјануо, да је Торизанис тек „27 фебруара 1494 добио повластицу за штампање часловца за католичку цркву, од ког је једно издање било довршено 20 јуна те, а друго 1. марта сљедеће године“ па би могао који члан академије *и прочитати* Томићеву расправу, па то *и опазити*... Још би могао тај академик, завидећи толику славу Томићу, станути за час и промислити: да ли је Ђурађ Црнојевић „у размаку неколико мјесеца“ могао дознати за издање те „прве“ српске књиге, понудитисе Торизанису за растуривача њеног, са толиким успјехом је распродати, штампарију откупити, раднике у њој извјежбати, свој Осмогласник за штампу приредити, и штампање отпочети — све то „у размаку неколико“ мјесеца!

Па се не зна ни колика су мјесеца била у том размаку, јер ако је Торизанисов Бревијар био довршен у марту 1493, на Црнојевићевом Осмогласнику није назначен мјесец, у који је отпочето његово штампање, него само година 1493; тако је тај „размак“ могао бити од осам мјесеца исто као и од једног мјесеца; а могло га је и не бити!

Још би могао који академик устати у обрану Ђурђа Црнојевића и захтјевати да му Српска Краљевска Академија вјерује, да га је побудила оскудица црквених књига а не успјех распродаје Торизанисових књига; и да је он „саставио форме;“ па баш и ако се неће вјеровати Ђурђу Црнојевићу, да се повјерује Оцу Макарији, који надоставља, да се он трудио и „рукодјелисао“.....

Ако све то који члан академије опази, бојимо се још, да не дође у питање примање Томића у крило бесмртника!

Али нека се тјеши: он се исто „прославио“ овим својим открићем, и ту „славу“ му већ нико не одузе!

Т.

Цркве и манастири у опћини будванској. М. С. Црногорчевић. Прештампано из „Гласника.“ Задар, Штампарија Шпира Артале, 1901.

Ову научну радњу ми смо с великим интересом читали у „Гласнику“ далмантинске цркве и обрадовали смо се, кад смо је примили прештампану у засебној књижици. Ту има драгоцјених споменика из наше народне прошлости, чак из доба Балшића, које г. Црногорчевић расвјетљује лијепим својим историјским знањем. Археологија је једно око историје, и ми данас, лишени писмених споменика, најачи ослонац у њој налазимо противу нове струје, која тражи само листине и писмене изворе.

Г. Црногорчевић је већ лијепо име стекао на пољу наше историје својом и-а

које располажу за своје муштерије само са 30—40 комада дињâ и пипунâ, или са 20 вилцана, оком онога црног домаћег крца за пушење, уједно са 30-50 тефтера спретнијех картица, око чега савија бијеле дане. — онда сам именовао цјелокупни тамошњи „трговачки“ еспап. Држим да има дана, кад по неки од њих неће стећи један десетак дневно; али он ипак зато прекршћених ногу, озбиљно као Инглез, уфитиљи за својом робом, чека муштерије, докле га у толико оца са мунарета не позове на молитву, послије које долази ручак — два новчића хљеба, толико сира или кисјела млијека, ако је вријеме воћа, то и нешто воћа, као пипунчић од новчића, котробу воде са пазарске чесме, па тим задовољи цио свој трпезни луксус. У осталом они много не цијене ручак; вечера им је, кажу, много богатија, јер ту већ има и месне хране, зачињене паприкама, луком, патлиџанима, бамијама и другим посутнијим кутарањама. Но ако им се не познаје на трбуху, познаје у сандуку: сви они имају не само земаља и велике маслинаде, већ врло многи и по неки смотљај од 6, 10 и више стотина златна новца, којег добро чувају „за црне дане,“ а стекли су их не толико у мршавој догађи, колико родом богате маслинаде и бродарењем по мору.

Улцињани од давних давнина познати су били не само као морске пирате, већ и као одлични морепловци, чији бродови и дан данас једре са црногорским тробојницама по свима приморским тачкама не само јадранског и јонског, већ и свега средземног мора, почињући од Цариграда, па завршујући Александријом и Шпанијом. *Седам стотина* њихових момака, може се рећи, већи дио године проведе у путовању по мору, а тек зими, или обично испред Бајрама, враћају се у свој слободни завичај, осидре своје бродове у порат *Милена*, па иду својим жељеним кадунама и дјечици, носећи им своју тековину, коју су крваво стекли по бијелом свијету. Такво путовање много утиче на њихово васпитање и облагороћавање нарави, тако да им је то путовање, управо рећи, једино школовање. То и они сами виде и признају, те су зато одвећ и радосни, кад мушког члана своје породице први пут, уз пољубу из пушака, испрате дубоким, немилосним морем, које многе сакрије у своја хладна њедра.

Наших је досељеника у Улцињу незнатан број, тако да се они управо губе у неколико хиљада иновјераца. То су ти готово све сами сиромаси, који својим животима, мучним и тешким знојем, обрађују по грозничавим улцињским луговима разне усјеве, те тим одржавају своје бриге. Улцињско поље, ако нема честих киша, врло добро може да роди. Ове године, због суше, љетина изгледа као икад, само ако тако до краја своје добре изгледе одржи. Кад је неродна година, нашевци су тамо на велико чудо, јер им је то мало земље сав њихов ужитак и уздање. Зарадити грош пара, тешко је у томе мјесту, јер већи дио становништва сам собом своје послове обавља, а ако и најми некога за рад, да му тако лошу надницу, да му једва од ње што претече преко хљеба и дуграма. У нашем Приморју као игдје цијени се новац, зато су им и сви расходи на животне потребе сведени до најситнијих монета.

(Свршиће се)

**

учном радњом о Михољском Збору; он је млад и одушевљен у истраживању и проучавању наших старина, и ми се од њега можемо још много надати.

Женева. Путописна црта из Швајцарске. Написао др. Владимир Николић. Прештампано из „Н. Времена.“ Земун, издање штампарије Симе Пајића. 1901.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Каква је храна мед? Мед је одлично хранљиво средство. Он је једнако добра и подесна храна и за здравога и за болесногa човјека у свако доба. Мед не би требао да фали ни у једној кући, ни у једној трговини, ни у једној апотеци. Наши претци нијесу мед употребљавали само за заслађивање свога јела и пића, него су јели велике количине чистога меда. Доцније, мед је на дуже вријеме потиснут шећером и тек у новије доба на заузимање чувених љекара, као и радом пчеларских удружења, мед је добио своју пређашњу важност.

Чист мед много је лакше сварљив од шећера, јер се шећер има у стомаку тек да свари и да пређе у оне врсте шећера које се могу лако као храна употријебити. Мед је, пак, већ она врста шећера која чим доспе у стомак, бива усисана и у крв преведена. Отуда и долази она свакоме позната истина да се врло брзо кријеви сваки болесник чим узима добра меда. Уморан путник једе у Швајцарској парче леба премазаног медом и послије неколико минута оснажен је и свјеж, те може пут продужити. Онај који је душевним радом заморен, најлакше се оживљава и кријепи употребом меда.

Мед садржи тако звани „инвертни шећер“ који је главни чинилац за развијање топлоте и образовање масти, с тога мед треба да употребљавају дјеца и одрасли који имају неправилно варење — а употребу шећера сасвим да напусте.

Мед игра велику улогу при исхрани дјеце. Нарочито је добар за дјецу одмах пошто се одбију и тада га ваља употребљавати мјесто шећера, јер као што напоменусмо, мед је потпуно способан у крв да пређе, а шећер се тек има у стомаку да свари.

Но нијесу само лако варење и производња тјелесне топлоте главне одлике меда. Једна друга његова особина која га одликује много од шећера то је, да он не прелази лако у врење и не ствара кисјелине, јер годинама може да опстане а да не пређе у варење. Услед овога, при употреби меда, било као хране или лијека, не може бити подригивања или каквих других тешкоћа.

С тога што је лако сварљив и што не ствара кисјелине, употребљују га они људи који имају слаб стомак, увијек мјесто шећера и то увијек с успјехом. Најгори и најслабији стомак може подњијети мед. И болесни и здрави треба да сладе медом кафу, чај и млијеко; да га једу с хлебом; да пију медљано вино и разне медљане ликере (слатке ракије) па и нашу народну „медовину — варенику.“ Исто тако мед се да боље но шећер употријебити за оставу воћа, а већ о употреби меда за пекарске и посластичарске послове и храну не треба ни говорити.

Мед је, дакле, храна од највећег значења. Његова лака сварљивост и произвођење тјелесне топлоте, препоручују га тако да не треба да фали на столу ниједног домаћина. У свакој породици гдје се мед употребљује посведневно, опажа се здравље и добро налажење породице. И код старих, и код младих, мед има благотворни утицај. Употребом меда не само да се неке болести лијече, но мед је и предохрана од многих тешких болести.

Мед има у себи „мрављe киселине“ и ова чини баш те је он одлично средство против унутрашњих болести, а тако исто служи и као лијек при разним спољним болестима.

Из овога краткога прегледа види се, како је мед важан и како нам вриједна пчела пружа једно тако драгоцјено хранљиво средство и лијек, па с тога требао би сваки да се бави, коме је Бог то дао, пчеларењем, те да му на столу не оскудијева никад чист мед и да својим покојним може увијек ужеђи свијећу од чистог воска — јер је то једна грана пољске привреде, која доста добити поред малог рада пружа. Пчеларство је поезија пољске привреде, како га је један писац згодно назвао и без сумње да ће се и код нас опет развити и ојачати, што ће само на корист нашег народа бити.

„Тежак“.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 10 августа.

(**Наше изванредно посланство у Пљевљима.**) Г. кап. Павле Пламенац, који је однио висока одликовања у Пљевља, био је дочекан 13 јула одма на Левер-Тари једним изасланством г. Сулејман-Хаки-паше. У Глибаћима, на имању Мехмед-паше Бајровића, дочекао га је приређен богати објед. На два сата од Пљеваља срио га је један коњички поручник са водом коњаника и са пашиним коњем, парадно оседланим, на ког је наш посланик одма узјахао; а гдје отпочиње колски пут, чекала су га парадна Сулејман-пашина кола са једним бимбашом, који га је одвео управо у конак Његове Преузвишености, Сулејман-Хаки паше, премда је г. Пламенац желио, да прије сврати у који хотел. Г. Сулејман-паша га је љубазно дочекао на вратима своје баште, и пошто се г. Пламенац упознао са присутнима, отпочинуо је у нарочито одређеним собама. У вечер је била приватна трпеза за десет особа. Сјутри дан је господин капетан Пламенац у пуном уљумету предао госп. Сулејман-паши сходним говором *први* степен Данилова реда, г. Мехмед-паши Бајровићу *трећи* степен а г. Ахмет-ефендији Корјенићу и г. Филипу Ђурашковићу четврти степен. Мехмед паши је послана диплома одликовања као бегу, јер је био произведен за пашу пред самим доласком нашег посланика у Пљевља. Од стране свих одликованих г. Сулејнан-паша захвалио је топлим ријечима Њег. Краљ. В. Господару на висока одликовања, па је г. Пламенцу преставио редом сву присутну господу. Осим војничких и грађанских власти, ту су биле и старјешине богомоља и школа како мухамеданских тако и православних. За тим одликовани посјетили су нашег посланика и позвали га својим кућама да га бар пићем угосте, кад им, због његовог кратког задржања у Пљевљима, није могуће иначе, као што су били распоредили гозбу за цијелу недјељу дана. Г. Пламенац је одговорио њиховој жељи и био је дочекан и угошћен најсрдачније по њиховим кућама. Послије обједа, наш посланик у колима Мехмед-паше Бајровића посјетио је чувени стари наш манастир Св. Тројицу, гдје су били окупљени сви главнији преставници православне општине, и гдје је био такођер срдачно угошћен. На повратку из манастира посјетио је српску школу, гдје су га дочекали мјесни учитељи. У вечер је била у конаку Сулејман-паше опроштајна трпеза за двадесет особа. Домаћин је подигао чашу за здравље и срећу нашег Узвишеног Господара Књаза Николе, на коју топлу здравицу је одговорио наш посланик другом за дуг живот и сваку срећу Њ. В. Султана, па при свршетку трпезе наздравио је преузвишеном домаћину и захвалио му на тако љубазном дочеку и гостопримству. Сјутри дан у јутро била су на окупу у пашином конаку сва господа, којом се наш посланик упознао, између које су били и преставници православне општине са игумном манастира Св. Тројице на челу, с којима се опростио и срдачно изљубио, па је отпутовао у колима, праћен лично Сулејман-пашом и осталом одликованом господом докле су год кола могла ићи. На растанку је г. Сулејман паша поново замолио г. кап. Пламенца да поднесе Њ. Краљ. В. нашем Узвишеном Господару понизну благодарност на одликовању, а наш му посланик најтоплије захвалио на изванредном гостопримству, па се са свијема најсрдачније опростио и по старом српском обичају загрлио, и отпутовао, праћен комесаром и јузбашом са једним водом коњаника до на границу. И на повратку је био готов богати објед у Глибаћима, на имању г. Мехмед-паше Бајровића, које је име познато нашим читаоцима по дописима из Пљеваља прошлих година, као доброг и штедрог пријатеља и заштитника српске школе и српске сиротиње, по предању ове благородне породице. При опроштају на граници, пратња је послужила како нашег посланика тако и наше војнике, који су га дочекали са почасним перјаником Јованом Ђоровићем, разна пића, међу којима није изостао ни шампањац, којом приликом је г. Пламенац пио у здравље оба Владара, добра пријатеља и сусједа, која је здравица била попраћена громким: „Живјели!“ И тим је било завршено ово изванредно посланство, које је оставило најбољи утисак на обадвије стране.

(**Из Скадра**) смо примили изјаву г. г. Николе Ђорђевића и Јована Черенковића, поткријепљену окружницама рашко призренске митрополије, против огласа мјесног свештеника, који је изашао у 31 броју нашег листа И ако јако жалимо, што је тај оглас у нашем листу изашао, — пошто за плаћене огласе ово уредништво не одговара, нити њима рукује, — то ипак ту изјаву не можемо штампати за сада, да се ова немила братска распра још више не распирује. Када надлежна црквена власт то спорно питање коначно ријеши, радо ћемо резултат у нашем листу у корист истине изнијети.

(**Личне вијести.**) Г. Јосиф Лалић, Спљећанин, сликар портретист, са својом госпођом такођер сликарком цвијећа, од неколико дана баве се на Цетињу.

(**Вријеме.**) Изванредну овогодишњу илинску припеку угасила је добра тиха киша, која је пала прошле суботе и тако спасла доцне кукурузе по планинским предјелима, који су били већ у опасности, а такођер обезбједила добар род кртоле и купуса.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ЛОНДОН, 4 авг. — Протокол мира јучер је потписан у Пекину.

СОФИЈА, 5 августа. — Посљедних дана на граници су се сукобиле страже бугарска са турском. Погинула су 4 турска војника и 5 ранила. Турци су прешли бугарску границу. Бугарска влада учинила је енергичне кораке у Цариграду.

ЦАРИГРАД, 5 августа. — Од 12 дана није било никаква нова случаја куге. Санитарни савјет укинуо је љекарски преглед и друге мјере у Цариграду.

СОФИЈА, 6 августа. — Македонски конгрес затворио се. Странке Михајиловског и Згутшкова побједили су Сарафову.

ПАРИЗ, 7 августа. — Руски Цар примио је позив Лубетов и присуствоваће маневрама код Рајмса. Прије него се искрца у Дункерк, присуствоваће са Лубетом смотри сјеверне ескадре, која ће га поздравити у француским водама

ЦАРИГРАД, 7 августа. — Султан у посљедњем часу одбио је санкционирање споразума у питању квеја, који је прије био усвојио. Констан пријети одласком.

— Услед корака бугарског агента на Илдизу, Султан је наредио да се двије тирске чете повуку са бугарског земљишта заузетог у Кирђалијском округу.

ПАРИЗ, 7 августа. — Листови дознају да ће Царица пратити Цара.

ПАРИЗ, 8 августа. — Програм Царевог путовања још није потпуно утврђен Цар ће стићи 17/9 у Дункерк, прегледаће по свој прилици сјеверну ескадру и поћи ће управ у Компјењ, гдје ће га стићи Царица. Суверени ће присуствовати код Рејмса војничкој смотри, која ће затворити велике мановре. Оставиће Француску 20/9.

ЦАРИГРАД, 8 августа. — Био је нов случај куге. Санитарни савјет наредио опет сходне мјере обустављене.

ПАРИЗ, 8 августа. — По листовима још се не зна поуздано колико ће Цар боравити у Француској.

— Услед новог сукоба, француски посланик прекинуо је дипломатске односе с Портом.

ЛОНДОН, 9 августа. — „Тајмс“ доноси протокол мира са Китајем, који садржава познате услове, међу којим идемнитет од 450 милиона тала.

ПАРИЗ, 9 августа. — Њеки генерални савјети вотирали су адресе, које изражавају хомаж Цару, Царици и Лубету и радост што руски Суверени долазе у Француску.

— „Матен“ доноси, да услед инцидента франко-турског, крстарица „Касард“ креће пут турских обала, гдје ће је стићи једна дивизија бродовља.

ПАРИЗ. 10 августа. — „Тан“ вели, да ће прекидање дипломатских односа са Турском постати потпуно, ако Султан ће устраје у новом свом држању. Тада сав персонал француског посланства оставити Цариград. Турски посланик у Паризу, сада осутан, обавјештен је да се не врће у Париз, док се не успоставе односи. Што се тиче мјера, још се не говори за сада о поморској демонстрацији

Англо-бурски рат.

ЛОНДОН. 4 августа. — Кичинер јавља из Преторије. да је пуковник Горинг напао Буре под Крунцингером на сјеверу Стенблебурга и потиснуо их до Венерсдорпа, заробивши два бурска заповједника.

— Код Бетседа Бури су околили извидницу инглеску, која се предала. Један Инглез погинуо је а 9 је остало рањених, међу којима капетан Гетелхејм. Заробљенике су Бури опет на слободу пустили.

ЛОНДОН, 7 августа. — Кичинер јавља из Преторије: Капетан Воод Морлеј са 150 момака у извидници изненадили су бурски стан и погубили 23 Бура, којих је било много више Инглези се нијесу могли користити успјехом и у повлачењу изгубили су једног мртвог и 6 рањених, међу којима Морлеј тешко, и 14 заробљених.

КАПЕТОВН, 9 авг. — Бури су напредовали посљедњих дана у окружју Барклајкасту. Услед близине непријатеља саобраћај поште и телеграфа Барклајкаста сасвим је прекинут.

БРИСЕЛ. 10 августа. — „Ендепанданс“ доноси из Копенагена глас, да је руски Цар одлучио да се лати питања англо-бурског рата са Царом Вилхелмом Цар би био намјеран пријатељским путем посредовати што прије. Исти лист доноси са ресервом, да Цар намјерава, за вријеме свог борављења у Француској, да прими Кригера.

Приватне Објаве.

О Б Ј А В А

1) С којом износим моју кућу на продају од своје воље. Иста налази се на Пристан под број 121. Граничи с истока главном улицом и кућом Војводе Сима Поповића, од југа пјацом, од запада бутигом Хасан Чапуна, од сјевера Фан Јаховом кућом. Иста износи у дужину 13 лаката сухоте, ширине 8¼. Иста кућа је на два спрата. На горњем има једна повећа и једна мања камара (соба), у доњем једна велика камара и кужина. Двориште исте износи 10 м, које је ограђено авлијом. У сриједи дворишта налази се један бунар и теза. У истој кући постоји Књ. Цр. Упр. Царинарнице.

2) Двије бутиге које су приљубљене при истој кући лицем к пјаци. Обје износе 13 лаката дужине, а 8 ширине. У једној постоји читаоница, а у другој кафана.

Ко би желио купити нека се пријави потписатоме најдаље до мјесеца октобра ове год 1901 г.

Улцињ, 1/VIII 1901 год.

Ристо Ђ. Стојовић.

Р. 152 Бр. 17 1—1

О Г Л А С

Најљудније позивам све моје дужнике да до 20. Септембра ов. год. изволе платити ми дуг који ми дугују; јер послје овога дана, принуђен ћу бити и против своје добре воље да преко пуномоћника и судским путем новац наплаћујем.

Цетиње, 25/7 1901.

С поштовањем

Лазар Чефа.

Р. 47 Бр. 9 2—4

100 употребљених балканских марака продајем само за једну круну.

Цетиње. (Montenegro). **N. N.**

Р. 13 Бр. 11 3—5

†

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Свој поштованој господи: мјесним властима Подгоричким, римокатоличким свештеницама Затрепча, Коћа и Хота, царско-отоманском консулу Рагиб-бегу д-ру И. Банцу и народу обојега пола, који су нашега непрежаљеног

О. ФИЛИПА НИКИЋА

у болести његовали, а по смрти оплакали и до хладног гроба спровели, изразујем овим путем моју најтоплију благодарност.

Бар, 6 августа 1901 год.

За Преосвјетлог Надбискупа **Милиновића**

О. Метод Радић

Р. 63 Бр. 16 1—1

Уредник: Др. Л. Томановић. **Издавалац: Државна Штампарија.** **У К. Ц. Државној Штампарији.**